

XOTIN QIZLARNI GO'ZAL XULQI VA ODOBI HAM BIR ZIYNAT
EKANLIGI

Qo‘qon Davlat Unversiteti Falsafa fanlari nomzodi

Z.Boytemirova

Tel: +998(90)293-30-15

Annotatsiya: *Ushbu maqolada xotin-qizlarning odob-axloqi va go‘zal xulqi nafaqat jamiyatdagi ijtimoiy norma, balki ayol kishining ichki erkinligi va ma‘naviy kamolotini belgilovchi asosiy mezon ekanligi tadqiq etiladi. Maqolada sharqona axloq falsafasi va zamonaviy pedagogik qarashlar uyg‘unligida xulqiy go‘zallikning ayol shaxsi shakllanishidagi o‘rni tahlil qilingan. Shuningdek, odobning cheklov emas, balki ayolni turli salbiy tashqi ta’sirlardan himoya qiluvchi va uning jamiyatdagi nufuzini oshiruvchi ma‘naviy “qalqon” hamda haqiqiy erkinlik asosi ekanligi asoslab berilgan.*

Kalit so‘zlar: *xulq odob, ma‘naviy ziynat, ayol erkinligi, sharqona tarbiya, ma‘naviy kamolot, ijtimoiy nufuz, axloqiy qadriyatlar.*

Аннотация: *В данной работе исследуется этика и благонравие женщин не только как социальная норма, но и как ключевой критерий, определяющий внутреннюю свободу и духовное совершенство женщины. В статье анализируется роль нравственной красоты в формировании личности женщины через призму сочетания восточной моральной философии и современных педагогических взглядов. Обосновывается, что этикет является не ограничением, а духовным «щитом», защищающим женщину от негативных внешних воздействий и повышающим её авторитет в обществе, являясь фундаментом истинной свободы.*

Ключевые слова: *этика, нравственность, духовное украшение, свобода женщины, восточное воспитание, духовное совершенство, социальный статус, моральные ценности.*

Bugungi kunda yurtimizda xotin-qizlarning jamiyatdagi o‘rni va nufuzi tobora yuksalib bormoqda. Ayniqsa, Shavkat Mirziyoyev tomonidan 2026-yil 8-mart — Xalqaro xotin-qizlar kuni munosabati bilan aytilgan fikrlar bu boradagi e‘tibor va g‘amxo‘rlikning yana bir yorqin ifodasi bo‘ldi. Prezidentimiz o‘z tabrigida xotin-qizlarni jamiyatning tayanchi, oila muqaddasligining asosi va kelajak avlod tarbiyasining bosh mezoni sifatida alohida ta’kidlab o‘tdi. Xususan ayollar “yurtimizning mehr-oqibat, sadoqat va fidoyilik timsoli, har bir oilaning fayzi va jamiyatimizning mustahkam tayanchi”⁵² ekani qayd etildi.

Prezident o‘z nutqida xotin-qizlarning nafaqat oila muhitida, balki davlat va jamiyat boshqaruvida, ilm-fan, ta’lim, tadbirkorlik va boshqa sohalarda tobora faol ishtirok etib

⁵² O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev. 2026-yil 8-mart Xalqaro xotin-qizlar kuniga bag‘ishlangan tabrik nutqi. – Toshkent, 2026.

25-Aprel, 2026-yil

borayotganini e’tirof etdi. Shu bilan birga, ularning huquq va manfaatlarini ta’minlash, munosib mehnat va turmush sharoitlarini yaratish davlat siyosatining eng muhim vazifalaridan biri ekanini alohida urg‘uladi.⁵³

Davlat rahbari xotin-qizlarning nafaqat ijtimoiy-iqtisodiy hayotdagi faolligi, balki ularning yuksak odobi, ma’naviyati va go‘zal xulqi jamiyat taraqqiyotida muhim o‘rin tutishini alohida qayd etdi. Bu esa yana bir bor ayolning asl ziynati uning tashqi ko‘rinishida emas, balki ichki go‘zalligi — odobi, hayo va muomalasida ekanligini tasdiqlaydi.

Ayolning haqiqiy ulug‘ligi faqatgina erishgan yutuqlari bilan emas, balki uning yuksak odobi, ma’naviyati, farzand tarbiyasidagi o‘rni va jamiyatga ko‘rsatadigan ijobiy ta’siri bilan belgilanadi. Ayniqsa, ayollarga xos bo‘lgan mehribonlik, sabr-toqat, hayo va go‘zal xulq jamiyatning ma’naviy poydevorini mustahkamlovchi asosiy omillardan biri sifatida baholandi.

Xotin-qizlarimizning go‘zal xulqi va odobi – bu ularning eng buyuk fazilatlaridan biri bo‘lib, nafaqat o‘z hayotida, balki butun jamiyat taraqqiyotida muhim o‘rin tutadi. Insonni chin ma’noda go‘zal qiladigan narsa uning tashqi ko‘rinishi emas, balki ichki dunyosi, qalb pokligi, muomalasi va axloqidir.⁵⁴ Shu ma’noda ayol kishining go‘zal xulqi – uning eng nafis va bebaho ziynatidir.

Odob va axloq insonni jamiyatda hurmatli va e‘zozli qiladi. Ayniqsa, ayol kishining hayo, ibo, nazokat, sabr-toqat kabi fazilatlarini uning qadr-qimmatini yanada yuksaltiradi.⁵⁵ Bunday sifatlar qadimdan xalqimiz tomonidan ulug‘langan, milliy qadriyatlarimizning ajralmas qismi sifatida qadrlanib kelgan. O‘zbek ayoli har doim o‘zining muloyimligi, andishaliligi, kattalarga hurmati va kichiklarga mehribonligi bilan ajralib turgan.

Go‘zal xulqning eng muhim jihatlaridan biri – bu muomala madaniyatidir. Ayol kishining so‘zlash uslubi, boshqalar bilan muomalasi, hatto oddiy kundalik harakatlari ham uning ichki tarbiyasi va ma’naviy darajasini yaqqol namoyon etadi. Insonning qalb pokligi va ichki dunyosi, avvalo, uning muomalasida aks etadi. Shirinso‘zlik, kamtarlik, kechirimlilik, muloyimlik kabi fazilatlar insonni yanada yaqin va yoqimli qiladi, atrofdagilar bilan iliqlik va samimiy munosabat o‘rnatishga xizmat qiladi. Bunday insonlar jamiyatda o‘z o‘rniga ega bo‘lib, ijobiy muhit shakllanishiga bevosita hissa qo‘shadi.

Bu borada buyuk mutafakkir Alisher Navoiyning quyidagi hikmatli fikrlari ayniqsa e’tiborga molik: “Yaxshi so‘z — jon ozig‘i, yomon so‘z — bosh qozig‘i.”⁵⁶ Ushbu fikr orqali insonning so‘zi va muomalasi uning nafaqat shaxsiy qiyofasini, balki atrofdagilarga bo‘lgan ta’sirini ham belgilashi chuqur ifoda etilgan.

⁵³ Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021.

⁵⁴ Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.

⁵⁵ “Xotin-qizlar ensiklopediyasi”. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2019.

⁵⁶ Alisher Navoiy. Mahbub ul-qulub. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nashriyoti, 2018.

Shu bois ayol kishining go‘zal muomalasi, shirinso‘zligi va odobli xatti-harakatlari — bu uning eng nafis ziynatlaridan biri bo‘lib, jamiyatda hurmat va e‘tibor qozonishining muhim omili hisoblanadi.

Xotin-qizlar oilaning yuragi, tarbiya o‘chog‘ining asosiy tayanchi hisoblanadi. Ayniqsa, ona timsoli bu borada alohida ahamiyat kasb etadi. Onaning xulqi, odobi, dunyoqarashi va hayotga bo‘lgan munosabati farzand tarbiyasiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Farzandlar ko‘pincha onaga qarab ulg‘ayadi, uning har bir so‘zi va harakatini o‘ziga ibrat qilib oladi. Shu bois oiladagi ma‘naviy muhit, avvalo, onaning shaxsiy fazilatlari bilan belgilanadi.

Bu borada mashhur ma‘rifatparvar Abdulla Avloniyning quyidagi fikrlari alohida ahamiyatga ega: “Tarbiya biz uchun yo hayot — yo mamot, yo najot — yo halokat, yo saodat — yo falokat masalasidir.”⁵⁷ Ushbu hikmatli so‘zlardan anglashiladiki, tarbiya masalasi har bir jamiyatning kelajagini belgilovchi eng muhim omillardan biridir. Ayniqsa, bu jarayonda onaning o‘rni beqiyosdir.

Shuning uchun ayol kishining go‘zal xulqi, yuksak odobi va boy ma‘naviyati — bu nafaqat uning shaxsiy fazilati, balki kelajak avlodning ma‘naviy poydevori, jamiyat taraqqiyotining muhim garovi hisoblanadi.

Bugungi globallashuv davrida turli xil madaniyatlar, qarashlar va turmush tarzlari bir-biriga aralashib ketmoqda. Bunday sharoitda milliy qadriyatlarimizni asrab-avaylash, ayniqsa ayollarimizning odob-axloqini yuksak darajada saqlash juda muhimdir.⁵⁸ Chunki aynan ayollar orqali bu qadriyatlar avloddan-avlodga o‘tadi. Ularning ibratli hayoti, pokiza xulqi jamiyatning ma‘naviy mustahkamligini ta‘minlaydi.

Shuningdek, ayolning go‘zal xulqi faqatgina oilada emas, balki ish joyida, jamiyatning turli sohalarida ham muhim ahamiyat kasb etadi. O‘zini tutishi, boshqalar bilan munosabati, halolligi va mas‘uliyati orqali u nafaqat o‘ziga, balki atrofdagilarga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Bunday ayollar jamiyatda hurmat qozonadi, boshqalarga namuna bo‘la oladi.

Go‘zal xulq va odob insonning umr bo‘yi sayqallanib boradigan fazilatidir. Bu bir kunda shakllanmaydi, balki tarbiya, o‘z ustida ishlash, hayotiy tajriba orqali kamol topadi. Har bir ayol o‘z qalbini pok saqlashga, odobini yuksaltirishga, atrofdagilarga mehr va hurmat bilan munosabatda bo‘lishga intilsa, bu nafaqat uning o‘z hayotini, balki butun jamiyatni go‘zallashtiradi.

Xulosa qilib aytganda, xotin-qizlarimizning go‘zal xulqi va odobi – bu ularning eng katta ziynati, eng bebaho boyligidir. Tashqi bezaklar vaqtinchalik bo‘lishi mumkin, ammo go‘zal xulq va odob insonni doimo ulug‘lab turadi. Shunday ekan, bu fazilatlarni qadrlash, rivojlantirish va yosh avlodga singdirish har birimizning muhim vazifamizdir. Chunki odobli ayol — bu nafaqat oila ko‘rki, balki butun jamiyatning ma‘naviy poydevoridir.

⁵⁷ Abdulla Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O‘qituvchi, 2006.

⁵⁸ Egamberdiyeva N.M. Madaniyatlararo muloqot va gender. – Toshkent, 2020.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev. 2026-yil 8-mart Xalqaro xotin-qizlar kuniga bag‘ishlangan tabrik nutqi. – Toshkent, 2026.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021.
3. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
4. “Xotin-qizlar ensiklopediyasi”. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2019.
5. Alisher Navoiy. Mahbub ul-qulub. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nashriyoti, 2018.
6. Abdulla Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O‘qituvchi, 2006.
7. Egamberdiyeva N.M. Madaniyatlararo muloqot va gender. – Toshkent, 2020.